

Marokkói Királyság

Utolsó frissítés dátuma: 2021.01.08.

Fertőzöttség állapota

December 8-án 18:00 óráig 448678 megbetegedést regisztráltak, 7645 halálesetet és 420569 fő gyógyult meg. A friss fertőzési adatok itt: <http://www.covidmaroc.ma/>

Továbbra is jelentős a napi esetszám, bár a növekedési ütem csökkent, 2000-3000 fő naponta.

Korlátozások és azok (tervezett) feloldási üteme

Egészségügyi szükségállapot van érvényben 2021. február 10-ig, az ország egészében szabad a belső mozgás, kivéve: **2020. december 23-tól kezdődően 3 hetes időtartamra (2021. január 13-ig) a marokkói kormány az alábbi megszorító intézkedéseket hozza: éttermek, kávézók, üzletek, bevásárlóközpontok este 8-tól zárva tartanak, este 9 és reggel 6 óra között kijárási tilalom lép érvénybe az ország egész területén, ünnepségek és gyülekezések betiltása, Casablanca, Marrakesh, Agadir és Tanger városokban az éttermek teljes bezárása.**

Magyar állampolgárok beutazhatnak az országba, ha a következő kategóriák valamelyikébe tartoznak: rendelkeznek marokkói tartózkodási engedéllyel, marokkói állampolgár családtagjai (igazolás szükséges), rendelkeznek egy marokkói cég meghívójával vagy visszaigazolt marokkói hotelfoglalással. A Marokkóba történő beutazás további feltétele egy, a mintavételtől számítva 72 óránál nem régebbi negatív koronavírus teszt (PCR), a 11 év alatti gyerekek mentesülnek a teszt alól (2020. október 1-je előtt még 48 óránál nem régebbi PCR és szerológiai teszt is kellett). A repülőtereken ellenőrzik a koronavírus tesztet és lázmérést végeznek.

A belföldi közlekedés a járványügyi helyzet függvényében időszakos intézkedésekkel, regionális és városi határszköri döntés alapján kerül korlátozásra. Jelenleg Casablanca és Rabat között a rezidenseknek tilos a közlekedés még lakhelyelhagyási engedéllyel is. (Csak egészségügyi ellátási közlekedés megengedett)

Légi úton a szokásos menetrendhez képest csak kevesebb légi járással lehet beutazni Marokkóba, vízi úton csak Sete és Genova kikötője felé közlekednek hajók.

Az egyes gyárak, üzemek zárva tartásáról a hatóságok külön elbírálás alapján döntenek (a cég teherbíró képessége és az adott terület fertőzöttsége alapján), június hónap folyamát fokozatosan megkezdődött a termelés újraindítása.

Áruforgalmi, kereskedelmi korlátozások

Az egészségügyi eszközök és fertőtlenítőszer Marokkóból történő kivitele engedélyhez kötött, az engedélyeket az aktuális marokkói szükségletek és ellátási kapacitás függvényében adják ki, vagy tartják vissza.

Vámok ideiglenes eltörlése az alábbi termékekre: búza, lencse, bab.

2020. július 27-től Marokkó 30%-ról 40%-ra emelte az importvámokat azokra a termékekre, melyeket helyben is gyártanak.

Az egyes termékekre vonatkozó aktuális vámszabályozás az alábbi oldalon ellenőrizhető **vámtarifaszám alapján**: <http://www.douane.gov.ma/adil/>

Logisztika és szállítmányozás állapota

Valamennyi áruforgalmi logisztikai csatorna működése zavartalan (közúti, vasúti, légi és tengeri szállítmányozás is).

Nagyobb árulogisztikai központok (kikötők, repterek) helyzete: a működés és a belföldi ellátás zavartalan.

Gazdasági kilátások

2020-ban a marokkói **GDP 7,2%-os visszaesést** fog elszenvedni a Covid19 és a gyenge ideai aratási teljesítmény együttes hatása miatt. (IMF), **2021-ben ugyanakkor 4,5% növekedésre számítanak**, a járvány és az aszály enyhülése nyomán. 2020. júniusára **Marokkó felülte a tartalékait a 80 napig tartó teljes leállással és minden további egy napos leállás 0,01%-os GDP csökkenéssel, 1 milliárd dirham veszteséggel fenyegetett**. Az azóta megnyitott gazdaság és a felhalmozott tartalékok jelenleg 7 hónapra elegendőek az országnak.

A **költségvetés hiánya** növekszik, a kormány becslése szerint ebben az évben **elérheti a 7,7 %-os értéket**. (+3,6 százalékpont 2020-hoz képest)

Az **államadósság** mértéke az adóbevételek csökkenése miatt év végére **elérheti a GDP 76 %-át**. (novemberi jelentések szerint az érték 76%)

A **munkanélküliség jelentős emelkedése** tapasztalható, az IMF becslése szerint a 2019-es 9,2%-ról 2020-ban 12,5%-os érték, a fiatalok körében 32,3%-os érték várható.

2020-ra az **infláció 2,9%-os** éves értéke várható.

A marokkói **dirham árfolyama decemberben stagnált** az euróhoz képest, átváltási árfolyama 1 euró = 10,83 és 10,96 dirham között alakult.

2020 októberében a **Fitch** nemzetközi hitelminősítő intézet **„BBB mínusz”-ról** tovább rontotta Marokkó országkockázati besorolását **„BB+”-ra**. (2020 augusztusában már volt egy leminősítés „BBB stabil”-ról.)

Hatások a kereskedelemre

A marokkói külkereskedelem a GDP 32%-át teszi ki, **2020. novemberben az export 8,4%-kal (mínusz 2 milliárd euró), az import 15,9 %-kal esett vissza (mínusz 6,58 milliárd euró)**, 2019. hasonló időszakával összevetve. A marokkói export 58%-a az EU felé megy, az EU-ból érkező külföldi közvetlen tőkebefektetések aránya 59%, a turizmus bevételeinek 70%-a, a külföldi marokkóiak hazautalt transzfereinek 69%-a az EU-ból érkezik. A marokkói külkereskedelmi mérleg a számszerűen jelentős import visszaesés miatt enyhén javult 2019 ugyanezen időszakához képest (-17,4 milliárd euróról -12,83 milliárd euróra).

A **külkereskedelmi mérleg javulását** az élelmiszeripari (búza) behozatalon kívül mindegyik szektorban tapasztalható import visszaesés okozta.

Hatások a turizmus szektorra

Marokkó tíz nap leforgása alatt, 2020. március 14. és 24. között lényegében lezárta valamennyi határát (szárazföldi, vízi, légiforgalmi) a személyforgalom elől. A turizmus szektor normál esetben az ország GDP-jének mintegy 7-10 %-át adja.

2020. novemberben **az idegenforgalmi bevételek 57,7%-kal csökkentek** az egy évvel korábbi adathoz képest, a külföldi turisták visszaesésének száma 78%.

A turizmus szektorban mintegy **8500 vállalatot és 500 ezer munkahelyet** érintett kedvezőtlenül a válság.

Hatások az élelmiszeriparra

Az ágazat 9 milliárd euró értékben **az ipari GDP 25%-át teszi ki, 110 ezer munkahely** érintett a szektorban.

Az ágazat 2020. márciusban 2,5 %-os, mintegy 51 millió euró értékű visszaesést szenvedett el, áprilisban azonban már 2 %-os növekedés volt tapasztalható.

Fontos megjegyezni, hogy **az ágazat szempontjából Marokkó jól vizsgázott**, az évtizedes mezőgazdaság-fejlesztési stratégiának (Zöld Marokkó Terv 2008-2018) köszönhetően napjainkra a Királyság 100% önellátási arányt ér el a húsok, gyümölcsök és zöldségek, 82% tej, 60% gabonafélék és 50% cukor esetében. Marokkó továbbra is Spanyolország elsősorú zöldség és gyümölcs beszállítója, 2020 első félévében 25%-kal nőtt e területen az export 2019 első félévével összevetve.

A válság elején bizonyos áruk, például rizs és liszt iránti kereslet tízszeresére nőtt, míg a nem elsődlegesen fontos termékek iránti kereslet példátlan csökkenése volt tapasztalható.

Az egyetlen alágazat, amiben egyáltalán nem okozott visszaesést a válság, a tenger gyümölcsei.

Júniusra valamennyi élelmiszeripari ágazat visszaállt a normál üzemmenetre, ugyanakkor szeptemberi jelentés szerint **a szárnyastenyésztő és feldolgozó ágazat 50%-os visszaesést szenved el** az idegenforgalom csökkenése miatti megrendelés visszaesések miatt.

Hatások az egészséggazdaságra

Marokkóban március közepén a **szükséges védőmaszk mennyiség 15%-a, a szükséges lélegeztető gép mennyiség 5%-a** (50 db gép) állt rendelkezésre.

Az ország gyorsan reagált a válság elején az egészségügyi piacon világszerte hiánycikknek számító lélegeztető gép iránti igényre, **2020 áprilisában egy kutatóintézet és két műszaki cég összefogása eredményeként az ország lélegeztető gépet fejlesztett és kezdett gyártani.** Az eszközök 100%-ban helyben elérhető alkatrészekből épülnek fel, ugyanakkor a szektorból származó szakmai forrásaink egybehangzó véleménye szerint **az eszköz megbízhatóságával, minőségével problémák vannak.**

Az elemzések szerint **az önellátásra való törekvés különösen az egészséggazdaság területén lesz erős** a válságot követően is, a hivatalos jelentések szerint a Marokkóban felhasznált gyógyszerek 80%-a már most is eredeti vagy generikus, helyi gyártású termék.

Gazdasági válságkezelő intézkedések

A kormány 2020. március 16-án létrehozta a **Gazdaságvédő Bizottságot**, amely elsődlegesen az **ellátás zavartalanságát és a spekulációk meggátolását** célozza, valamint a leállás okozta válság miatti **védelmi intézkedéseket hoz**.

A Gazdaságvédő Bizottság intézkedéseinek összegzése:

Munkavállalókat szolgáló intézkedések:

- A hatályos szabályozási rendelkezésekkel összhangban fizetett családi támogatásokon felül a **havi nettó 2000 dirham (200 euró) havi nettó támogatás** odaítélése a CNSS-hez (társadalombiztosítási kassza) 2020 februárjára bejelentett, az ehhez kapcsolt vállalkozásokhoz tartozó alkalmazottak javára, 2020. március 15-től június 30-ig.
- Az említett alkalmazottak ugyanabban az időszakban továbbra is részesülnek a kötelező egészségbiztosításban (AMO).
- Az ingatlan- és fogyasztási **banki kölcsönök törlesztésének és lejáratának elhalasztása** június végéig.
- A CNSS-hez (társadalombiztosítási kassza) 2020 februárjára bejelentett, az ehhez kapcsolt vállalkozásokhoz tartozó alkalmazottak javára a **havi átlagbérek 50%-ra** vetített **jövedelemadó és minden egyéb**, a munkaadó által fizetendő, a munkaviszonyhoz kapcsolódó **járulék alóli mentesség** bevezetése.
- A válság által sújtott magánszemélyek számára **2020. március és június között lejáró ingatlan és fogyasztási hitelek lejáratának elhalasztása**, az erre az időszakra esedékes kamatok állami átvállalása. (Ingatlanhitel kb. 300 euró fennmaradó összegig, fogyasztási hitel kb. 150 euró fennmaradó összegig). Az intézkedés mintegy 400 ezer embert érint kedvezően.

Valamennyi vállalatra érvényes intézkedések:

- 2020. márciustól június hónapig a **TB járulék fizetési kötelezettség eltörlése**.
- A **banki kölcsönök és lízingek lejáratát június végéig meghosszabbítható** azon társaságok számára, akiknek a tevékenységüket le kell állítaniuk.
- A **Covid-19-et vis maiornak** nyilvánították a **közbeszerzések** területén.
- Április 28-án a bizottság megkezdte a nemzetgazdaság **integrált és koherens helyreállítási** tervének kidolgozására irányuló munkát. A tervet május 20-a, az egészségügyi vészhelyzet vége előtt nyilvánosságra hozzák.
- A következő hetekben a bizottság **ágazat- és méretspecifikus finanszírozási terveket fog kidolgozni** a vállalkozások újraindításához.
- Külön albizottságot hoztak létre azoknak a vállalkozásoknak a problémái orvoslására, amelyek **500 vagy annál több főt kényszerültek elbocsájtani**, vagy 25-50% közötti üzleti eredmény csökkenést prognosztizálnak.

- **Külön számviteli mechanizmusok kialakítása**, mely lehetővé teszi a befolyt adományok és a **Covid19 károk átlátható elszámolását** az egyes cégeknél.
- A **társadalombiztosítási bejelentési határidők könnyítése**. (heti jelentési kötelezettség bevezetése)
- A **közbeszerzések teljesítési határidőinek elmulasztása** esetében a **Covid19 vis maiornak** tekintendő.
- Törvényjavaslat készül a **részvénytársaságok irányító testületeinek a személyes megjelenéseket elkerülhetővé tevő, jogi szempontból érvényes működésének** biztosítására.
- Az 500 millió dirham (kb 50 millió euró) feletti árbevétellel rendelkező vállalatok számára **újraindítási pénzügyi eszköz kidolgozása** a következő napokban, melyért a Pénzügyminisztérium, a Vállalkozások Országos Konföderációja (CGEM), a központi bank (BKAM) és a marokkói bankok szakmaközi csoportja (GPBM) által alkotott bizottság közösen felelős.
- Az **állami és önkormányzati tulajdonú vállalatok számára állami finanszírozási és garanciaeszköz létrehozása** a működőképesség fenntartása érdekében.
- A **bankok fokozott állami támogatása** (egyelőre részletezés nélkül, hogy ez pontosan hogyan valósul meg) annak érdekében, hogy gyors ütemben **csökkentsék a vállalkozói hiteleket** és helyreállítsák a fizetőképességi bizalmat a gazdaságban.

Mikrovállalkozásokat és KKV-kat támogató intézkedések:

- A központi költségvetés terhére **garanciaalapot** hoznak létre azoknak a vállalkozásoknak, melyek folytatják a tevékenységüket, de várhatóan fizetési nehézségeket fog okozni számukra a gazdasági visszaesés.
- Döntés született egy **kompenzációs alap felállításáról az elbocsátások miatti veszteségek** kompenzálására.
- Április 1-jén elindult a „**Damane Oxygene**” néven a Covid19 által sújtott KKV-k számára létrehozott **95%-os állami garanciával fedezett folyószámlahitel-program**. A hitel a folyó költségek maximum 20%-ára, legfeljebb 20 millió dirham (2 millió euró) összegig igényelhető, a 20% átléphető abban az esetben, ha az összeg nem fedezi a folyó költségeket 3 hónapig. A hiteleket 2020. december 31-ig kell visszafizetni, amely cég nem képes visszafizetni, a hitel lejáratát legfeljebb 5 évre hosszabbodhat. Április 21-én a Damane Oxygene-t **kiterjesztették az ingatlanszektor vállalataira** is.
- **Május 8-án** a Damane Oxygene-t kiterjesztették, igényelhetőségét kiterjesztették 2020. december 31-ig, **az állami garancia fedezetet 100%-ra emelték**. A bővítés célja a gazdasági társaságok újraindulásának segítése. Május 22-ig 17600 vállalat összesen 9,5 milliárd dirham (900 millió euró) összegben részesül a hitelből.
- **Kamatmentes hitel létrehozása azon egyéni vállalkozók számára**, akiket a Covid-19 válság sújtott, 15000 dirham (1500 euró) összegig. Ez a hitel, amely 2020. április 27-től

elérhető, legfeljebb 3 éves időtartamra fizetendő vissza, egyéves türelmi idővel. A hitelek kamatát teljes egészében Központi Garanciaalap fedezi.

- **Mikrovállalkozások újraindítása: 95%-os mértékű állami garancia**, mely a tevékenység újraindítására felvett hitelekre vehető igénybe kereskedők és a kézművesek, akiknek az éves árbevétele kevesebb, mint 10 millió dirham (950 ezer euró). A hitelek az éves forgalom 10% -át tehetik ki.
- **Damane relance:** 10 millió dirham (950 ezer euró) összeget meghaladó éves árbevétellel rendelkező vállalatok újraindulási hiteleihez nyújtott 80-90% közötti mértékű állami garancia. A hitelek 50%-át a szállítók kifizetésére kell fordítani és az igénybevétel lehetősége kiterjed az 500 millió dirham (46 millió euró) éves árbevételű vállalatokra is.

Fiskális intézkedések:

- Azok a társaságok, melyek üzleti eredménye a 2019-es évben a 20 millió dirhamot (2 millió euró) meghaladja, a törvényes határidőben, március 31-ig meg kell tenniük az éves **adóbevallást**, azok a cégek, amelyek az összeghatár alatt vannak, **elhalasztják** június végéig.
- Június végéig **elhalasztják az adóellenőrzéseket**.
- Az április 30-ig megteendő **adóbevallási kötelezettségek elhalasztása** június 30-ig.

A vállalati adósságok kifizetésének felgyorsítása. A mikro, kis és középvállalkozások cash flow-jának enyhítése érdekében úgy döntöttek, hogy felgyorsítják e társaságok tartozásainak kifizetését bizonyos pandémiák által érintett egyes létesítményeknél és állami vállalatoknál.

- A közintézmény vagy a köztulajdonú vállalkozás elfogadja a fizetendő hitelező vállalkozások részletes listáját.
- Az állam garanciát vállal arra, hogy az érintett közjogi szervezet felvegye a kölcsönt, amelyet kizárólag az említett társaságok kifizetésére fordítanak.
- A bankok az érintett közintézmény által közölt információk alapján megadják a hitelt és közvetlenül vállalják az érintett vállalatok kifizetéseit.

A Gazdaságvédő Bizottság döntéseiről szóló **hivatalos publikációk (francia nyelven)** itt található: <https://www.finances.gov.ma/fr/Nos-metiers/Pages/news-dispositions-cve.aspx>

Exportpiaci lehetőségek magyar cégek számára

Marokkó a mezőgazdaságban tapasztalt **önellátási képesség** bebizonyosodása a gyakorlatban más ágazatok, de **különösen az egészségipar területén is preferálni fogja** a minél inkább 100%-ban a hazai ellátási láncoktól függő termékek alkalmazását. **A mezőgazdaság kiemelt támogatása** – az élelmiszerellátási biztonság fenntartása miatt – továbbra is jelentős lesz.

Magyarország számára **az innováció és a kutatási együttműködések, és azok nyomán gazdasági kapcsolatok kialakítására** az eddigieknél is nagyobb nyitottságot és esélyt látunk a következő évtizedben, az új, poszt-Covid időszakban.

A korábbiaknál is nagyobb lehetőséget látunk a digitalizáció, az automatizáció területén (pl. mezőgazdaságban), előtérbe kerül az (elsősorban egészségügyi) **biztonság** az élet és a gazdaság valamennyi területén.

Valamennyi ágazat nyitott online B2B kapcsolatok építésére.

Elérhető nemzetközi tenderek:

- *Marokkó valamennyi közintézménye egységesen és kötelezően a Marchespublics oldalon teszi közzé a közbeszerzési felhívásokat: <https://www.marchespublics.gov.ma>*
- *KKV promócióért felelős állami ügynökség oldala: <http://web.marocpme.gov.ma/wps/portal/portal-anpme/accueil/les-appels-offres>*
- *A Redal rabati közműszolgáltató (áram, víz) közbeszerzései: <https://www.redal.ma/fr/media/appels-doffres>*
- *A Radeef fesi közműszolgáltató (áram, víz) közbeszerzései: <http://www.radeef.ma/Accueil/EspaceFournisseurs.aspx>*
- *A Külkereskedelmi Iroda közbeszerzései: <https://www.oc.gov.ma/fr/appels-offres>*
- *Közbeszerzések a Pénzügyminisztérium oldalán: <https://www.finances.gov.ma/fr/vous-orientez/Pages/appels-offres.aspx>*
- *Közbeszerzések az Egészségügyi Minisztérium oldalán: <https://www.sante.gov.ma/AppelsOffres/Pages/default.aspx>*
- *Közbeszerzések az ANRT (Nemzeti Telekommunikációs Szabályozó Ügynökség) oldalán: <https://www.anrt.ma/publications/appels-doffres/consulter-les-appels-doffres>*
- *Közbeszerzések az ONEE (Nemzeti Vízügyi és Elektromos ellátásért felelős hivatal) oldalán: <http://www.one.org.ma/>*
- *A Lydec közvilágítási vállalat közbeszerzései: <https://blog.lydec.ma/appels-doffres/>*
- *Emellett rendszeresen a magyar cégek számára is elérhető felhívások az egyes piaci szereplők részéről, melyekről az adott ágazat cégeinek honlapján az „appel d’offre” fül alatt lehet információt szerezni, valamint célzott kapcsolatépítés esetén a marokkó partnerek megküldik a magyar fél részére közvetlenül az új kiírásokat.*
- *A nemzetközi szervezetek által Marokkóba kiírt tendereiről az EXIM tud naprakész tájékoztatást adni.*